

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 37. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 15-го лютого 1938.

No. 37. Jersey City, N. J., Tuesday, February 15, 1938.

VOL XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода": ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

FIVE CENTS ELSEWHERE

НАДЗВИЧАЙНИЙ УСПІХ КОНЦЕРТУ МАРІЇ СОКІЛ І АНТОНА РУДНИЦЬКОГО

НЬО ЙОРК. — Велика сая Стайвесент Гай Скул не могла помістити тої великої маси українців, що прийшли минулої неділі послухати наших артистів з Рідного Краю: оперову співачку Марію Сокіл і диригента та композитора Антона Рудницького. Доставлена повно крісел, що звичайно призначені для оркестри на сцені. А багатьом прийшлося стояти. Яких 3,000 присутніх мали нагоду налюбуватися чудовим виконанням різних творів наших новіших композиторів. Вступ був за добровільними датками. Про Перший Український Шпиталь у Львові говорив п. А. Рудницький. В імені громади і Центрального Комітету почитав артистів адв. М. Пізнак. Увесь дохід винеситиме понад 1,200 доларів. Крім того наспіють іще певно жертви на Український Шпиталь від місцевих українських товариств, а покищо зголошено поважну жертву від Тов. „Дністер", від 361 У. Н. Союзу. Публіка приймала наших артистів надзвичайно сердечно. І змушувала їх до численних наддатків, з чим вони охотно погоджувались.

ОКРУЖНИЙ ЗІЗД МОЛОДІ.

НЬОАРК. — Минулої суботи і неділі відбувся Окружний Зізд Молоді, скликаний Лігою Української Молоді Північної Америки. Прибуло значне число молоді з Нью Йорку, Ньюарку і поближких міст, а далі з Філадельфії, Балтімор, зостейту Месечусетс і т. д. На Зізді виголошено низку відчитів, які викликали оживлену дискусію. На бенкеті було понад 200 осіб.

АМЕРИКА НА ШЛЯХУ МОРСЬКИХ ЗБРОЄНЬ.

ВАШИНГТОН. — Відмова Японії розкрити свої плани в будові бойових кораблів викликала це, що тепер цілий конгрес, а також загальна американська публічна опінія більше схильні прийняти план розбудови американської флотії, так, як це запропонував Рузвельт. Деякі сенатори домагаються, щоб іще перед тим, ніж розпочнуться переговори в морських зброєннях, президент скликав світову конференцію роззброєнь. Та ця гадка має небагато прихильників, тому, що не є на часі.

„ВІДМОЛОДЖЕННЯ" АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ВАШИНГТОН. — Командний склад американської армії переходить дальший процес „відмолодження". Біля 250 офіцерів муситимуть уступити, а їх місце займуть молодші і здоровіші люди. На основі нового розпорядку всі офіцери до ранги полковника муситимуть переходити лікарські оглядини й найменші тілесні недомогання будуть причиною, щоб їх усунути. Навіть таке, як штучні зуби, вистарчить, щоб офіцера усунути.

У ВІЙНІ АМЕРИКАНЦІ НЕ БУДУТЬ БОМБАРДУВАТИ ЦИВІЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Американський військовий штаб, який цікавиться щільно теперішніми війнами в Іспанії і Китаю, прийшов до висновку, що бомбардування цивільного населення з військового боку не є оправдане. Воно фактично приносить малу користь, а потягає за собою великі витрати в амуніції. Тому в майбутній війні, в якій брала участь американська армія, американці не будуть бомбардувати цивільного населення.

ХОЧУТЬ ФОНДІВ НА ДОСЛІДИ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Айхер вніс до конгресу законопроект, на основі якого уряд мав би призначити певну кількість фондів на технічні дослідження. В нинішніх часах застій у промислі можна поборювати в той спосіб, що треба видумувати якісь нові річі і їх продукувати, говорить законопроект; а що приватні підприємства не роблять цього в достаточній формі, то сам мусить побудувати такі лабораторії і дослідні стації, які винаходили б різні нові річі в ділянці техніки і хемії.

ВЛАДА СКУПЧУЄТЬСЯ В УРЯДІ — ГОВОРІТЬ СТАЙВЕР.

ВАШИНГТОН. — Уступили сенатор Стайвер сказав, що за останні одинадцять літ зайшли в американським суспільним устроєм поважні зміни. До найголовніших належить те, що влада і впливи перейшли з поодиноких секцій і стейтів до федерального уряду у Вашингтоні. Тепер очі всіх звернені на Вашингтон.

Помер ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК

Головний уряд Українського Народного Союзу подає з глибоким жалем, що 14-го лютого, в год. 3-тій рано, упокоївся у шпиталі Алексієв Бродерс в Елізабет, Ню Джерзі, ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК, довголітній касієр У. Н. Союзу.

Василь Левчик родився 1882 року в селі Воля Нижня, пов. Сянік, Галичина. До Америки приїхав молодим хлопцем і вже в 1903 році вступив у члени У. Н. Союзу.

В 1910 році, на 11-тій конвенції У. Н. Союзу, вибрано його головним радним У. Н. Союзу й цей уряд він сповняв до тринадцятої конвенції в 1914 році, коли то вибрано його головним контролером.

Три роки пізніше, на 14-тій конвенції, вибрано його головним касієром і цей уряд він виконував 15 років, аж доки цього уряду не знесено.

Крім Союзової праці покійний брав живу участь у громадянській праці, а зокрема працював над освітленням своїх братів лемків і в тій цілі помагав в організуванні Оборони Лемківщини, якої був досі головою.

Полишив вдову Марію і семеро дітей.

Похорон відбудеться в четвер, 17-го лютого, рано, з церкви св. Володимира в Елізабет. Земля йому пером!

ГРАЖДАНКА ОБОВ'ЯЗКОВА В СОВЕТАХ.

Народний комісаріат освіти ССРСР затвердив гражданку як азбуку карельської мови. Справу введення латинки в Соведах, яку свого часу пропонувало, поховали раз на все. Всі меншинні народи обов'язані тепер вживати тільки гражданку.

ЗАРІЗАВ ЖІНКУ.

Подружжя трагедія розігралася в домі при вул. Софії ч. 3 у Львові. 28-літній Михайло Рожанський, каменничий дозорець і залізничний робітник на головному дворі, зарізав на смерть бритвою свою 26-літню жінку Анастасію, після чого віддався добровільно в руки поліції. Причиною злочину була заздрість. Вернувшись із служби до дому, застав свою дружину в товаристві якогось чоловіка, що швидко втік. Із заздрості Рожанський розпочав із жінкою сварку і врешті її вбив.

ВОЙОВНИЧА ЖІНКА.

З Суходолі, повіт Городек, привезли до лічниці у Львові господаря Івана Мороза. Його вдарила жінка під час бійки сокирою в голову. Мороз утратив м. ін. ліве око.

ДІДИЧ ПІД ЗАМІТОМ КОМУНІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Зо слідчої виявилось в Чорткові звільнили на волю власника фільварку в Мишкові, повіт Заліщики, Маврикія Монгайта. Він сидів від чотирьох тижнів у слідчій арешті під замітом комуністичної діяльності.

ВИКРИЛИ „АКАДЕМІЮ ЗЛОДІВ".

У Варшаві викрили законспіровану „академію злодів". В ній учили молодих хлопців красти. „Ректором" злодійської академії був старий злодій Я. Померанц. Спеціальністю „академії" були кишенькові крадіжки. Померанц провадив практичні лекції на манекіні з дзвінками. Як оплату „слухачі" платили частину добіч, здобутої вже в практиці. Тепер арештували Померанца й кільканадцять учнів „академії".

БАГАТИЙ ЖЕБРАК ЗАМЕРЗ.

Коло Тисьмениці знайшли налогового жebraка М. Апермана, замерзлого на смерті. Аперман мав оригінальний плащ, вишитий з кунів вазористої матерії. По точних оглядинах цього плаща під його підшивкою знайшли 8,000 зл. у банкнотах.

БЕЗБОЖНИЦЬКА „ЛІГА НАРОДІВ".

У Москві рішили уладити в 1938 р. великий міжнародний табір для вишколу молоді 48 народностей. Число учасників обчислюють на 1,500. Спеціальним завданням табору буде атеїстичне вишколення молоді на провідників безбожницької акції. Табір названий „Безбожницькою Лігою Народів".

БАНДИТИЗМ У ПОТЯГАХ.

В електричному потязі під Варшавою якісь опришки напали на 35-літнього пасажирів, Антона Завадзкого, порізали ножами, ограбили і викинули крізь вікно. Завадзкий, розчерепивши собі голову, згинув на місці. Бандитів, що висіли на найближчій стації, шукає поліція.

500 КГ. ОПІЯ.

В одному з прибулих до Відня зза кордону залізничних вагонів викрили 500 кг. опія. Це найбільша партія опія, що його skonфіскували в Австрії.

АЖ ТЕПЕР ВЕРНУВСЯ ЗО СВІТОВОЇ ВІЙНИ ДОДОМУ.

До Варнсдорфу в Саксонії вернувся цими днями по 23 роках неволі в Сибірі один німець, що попав у полон 1915-го року.

ПРИХОДИТЬ ДО ЗБЛИЖЕННЯ МІЖ АВСТРІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ

БЕРЛІН. — Сталося таке, про що тепер ніхто не думав: Гітлер мав у Берхтесгадені, де він тепер перебуває на відпочинку, довшу розмову з австрійським канцлером Куртом Шушнігом. Всі спекулюють, хто це спричинив ту розмову. Одні твердять, що Муссоліні, а інші, що Англія. Та є фактом, що така розмова була та що вислідом цього буде замирення, принаймні тимчасове, між Німеччиною й Австрією. А це означає, що світ не потребує покищо ломити собі голови над тим, чи Гітлер не береться окупувати Австрію. А це знову означає до певної міри свого роду замирення Європи.

Заноситься на новий союз.

З тим замиренням заповідають нове угруповання політичної сили в Європі. Кажуть, що прийде тепер до союзу чотирьох державних потуг: Англії, Франції, Італії й Німеччини.

АВСТРИЙСЬКІ НАЦИСТИ НЕЗАДОВОЛЕНІ.

ВІДЕНЬ. — На цілу Австрію було всього кілька осіб, що знали, що має відбутися розмова між Гітлером і австрійським канцлером. Але тепер відомо, що про ту розмову знали уряди Англії, Франції й Італії. Те, що Гітлер так несподівано подав руку до згоди, дуже не задоволело австрійських нацистів. Вони навіть говорять тепер, що Гітлер їх „зрадив", бо вони готовились до „пучу", себто державного перевороту, і прилучення Австрії до Німеччини революційним шляхом, а тут сам Гітлер перервав їх плани.

КАРДИНАЛ ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЦЕРКВИ.

МІНХЕН (Німеччина). — Кардинал фон Фавльгабер виголосив проповідь до 20,000 католиків і заявив, що це не є правда, коли нацисти кажуть, що в Німеччині не переслідують церкву. Бо щоб переслідувати церкву, говорив кардинал, не треба доконче палити церкву. Вистарчає, коли влада замкне 82 католицькі школи, як це є в дієцезії кардинала. Далі кардинал говорив про те, що кожний жандарм має тепер право рішати, що належить до церкви, а що є „політичним католицизмом", але такого права відмовляється папі й єпископам. Кардинал казав, що публіка не може довідатися, що думає папа і що думають єпископи, бо пастирських листів не можна друкувати. Навіть його проповіді, казав кардинал, не дозволять опублікувати. Далі говорив про атакування церкви при допомозі радія та про розв'язання католицьких молодечих організацій.

ПОДРУЖЖЯ, ПРО ЯКЕ ЗАГОВОРІЛИ.

ЛОНДОН. — Світову пресу облетіла вістка, що панна Ішбел МекДонелл, дочка бувшого англійського прем'єра Ремзеля МекДонелда, яку, коли її батько був в уряді, вважали другою жінкою в Англії по королеві Марії, виходить тепер заміж за звичайного робітника, що був огородником, декоратором і виконував у селі різні інші подібні роботи. Панна Ішбел відчинила по тім, як батько вийшов з уряду, гарний ресторан „Плов Ін", недалеко Лондону, куди звикли заїжджати визначні люди. Там і пізнала вона свого нареченого, яким є Нормен Ріджлі, років 35. Свого часу панна Ішбел МекДонелл була гостем у Білому Домі.

РОЗВОЗИТИМУТЬ ПОЧТУ ЛІТАКАМИ.

БЕРЛІН. — У Берліні запала на нарадах Міжнародного Товариства Перевозу Літаками ухвала, щоб у найближчому часі зачати перевозити в Європі пошту літаками. За ту ухвалу заявили такі держави: Англія, Франція, Німеччина, Італія, Польща, Голляндія, Швейцарія і Швеція.

ГЕНЕРАЛ ПАСТУХОМ ГУСЕИ.

КОВНО (Литва). — В Литві, на селі, помер Филип Франіч, років 82, що пас гуси в одного а-селяні. Про нього ніхто близько нічого не знав. Тільки говорили в селі, що прибув з Росії. Та по смерті стверджено, що померлий був свого часу генералом у російській армії. Між його річами знайдено навіть прапор одного з давніх російських полків.

ЗАПОВІДАЮТЬ В АМЕРИЦІ БОРОТЬБУ З ЦЕРКВОЮ.

БЕРЛІН. — Нацисти не тільки що самі воюють з церквою, але ще пишуть отверто в часописах, що в короткому часі прийде до війни між церквою і державою також у Злучених Державах. Це має бути відповідь нацистів на те, що один з протестантських єпископів хвалив Америку за те, що в ній є релігійна свобода.

НЕМА ТО ЯК ПРАКТИКА.

58 дівчат вищої школи Лінколна в Нью Йорку поїхали до Джорджії, щоб там практично заізнатися з життям на селі. Курси практичного рільництва для цих дівчат улаштувала на спілку їх школа з колеґією Габершема й Краєвою Адміністрацією Молоді. На образку два дівчата цієї школи заізнатися з способом розвоження гною на фармі.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Wholesale newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office at Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1102
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції на відмові.

Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОРОГОЮ ЦІНОЮ

Комітет ньюйорської стейтової легіслаури веде тепер публічні переслухання в справі, котра живо обходить усяку думаючу людину: в справі життєвого забезпечення.

Це слідство має ще спеціальне значіння, бо відноситься воно до тої галузі життєвого забезпечення, під котрим шукають захисту на випадок смерті передовсім незаможні люди, головні імігранти, а саме до так званого промислового забезпечення (Industrial Insurance). Цєю назвою означають дрібні забезпечення, на котрі платили збирають агенти тижнево. Велике значіння цього роду забезпечення видно з того, що в Америці є коло 50 мільйонів осіб, заасекурованих у цьому забезпеченні, на загальну суму 18 біліонів доларів.

На слідстві розкрито передовсім грубу поведінку великих асекураційних компаній з своїми агентами. Агенти нарікали, що їм обтягається з заплати, як хтось забезпечений перестане платити свої вкладки, навіть тоді, коли забезпечений платив довгі роки й перестав платити зовсім без вини агента. Урядовці підприємств поводитися з агентами в грубий спосіб, а як агенти стали організувати для охорони своїх прав юнію, підприємства робили всякі натиски на них і на їх родини, щоб вони юнію не організувати, згідно щоб приступали до компанійної юнію.

Навіть на переслухання з'явилися агенти підприємств, щоб записувати ймена свідків з наміром мститися на них пізніше за їх зізнання. Піднесено рівночасно височезні платні початковим урядникам асекураційних компаній: в одній асекураційній компанії 8 вищих урядовців беруть на рік мільон доларів.

Цей останній чинник навіяє вже до справи коштів цього роду забезпечення, — справи, в асекурації дуже важної. До цієї справи переслухання дали багато причинків: проценти від позичок на такі поліси високі. Готівку на випадок зів'язання цього забезпечення дають аж по 7 роках. Пропоновано в тих оглядах різні реформи.

Одначе якби навіть ці реформи були переведені, то всетаки вони ще не діткнулись самої суті промислового забезпечення. Навіть по переведенні реформи промислове забезпечення лишилось найдорожчим родом забезпечення. Це є той рід забезпечення, котрий оплачує асекураційним організаціям добре платних агентів та золоті платіжні урядовців. Одиноке виправдання, яке може мати це дороге забезпечення, це те, що воно причує людину платити точно за своє забезпечення. Як людина це вже вміє, цього виправдання вже нема. Така людина повинна переходити на правильне забезпечення.

Як чоловікові тяжко платити річними або піврічними платежами, як йому вигідно платити за забезпечення місячно, він повинен приступити до фінансово певної заповомого організації. В такій організації він знайде ще право впливати на вибір урядників, котрого права теж домагалися на переслуханнях в справі асекураційних компаній, але котрого в життя перевести неможливо, бо асекураційні компанії не мають ні системи відділів ні системи конвенцій делегатів.

**СВЯТКУВАННЯ ДВАЦЯТИХ РОКОВИН
ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ**

(З мого римського щоденника).

Цього року минуло двадцять років, як Центральна Рада проголосила в IV. Універсалі незалежність і суверенність українського народу. Діти, що тоді пішли під столом ходили, вирости тепер на гарних юнаків, повних сил і енергії. Купка їх опинилася і в Римі та, студіюючи по вищих італійських школах, вписалася до чужинських секцій організацій студентської молоді при фашистській партії. З ініціативи цієї молоді відбулося в Римі 29. січня прегарне свято. Досі українська громада в Римі, занадто нечисленна і бідна на сили, щоб виходити з святами на широкий форум, святкувала свої національні свята у вузькому колі своїх членів та найсвідоміших приятелів української справи. До такого інтимного характеру попередніх святковань причинувалася ще й інша дуже важлива обставина: Італія живе під тоталітарним режимом і ніяка публічна маніфестація не може відбуватися без сприятливого дозволу італійської влади. Було замало надії, щоб італійська влада дозволила на маніфестаційні вияви української незалежності, бо такі вияви, саме через тоталітарний характер влади, могли б дати привід до небажаних політичних інтерпретацій.

Але цього року наше українське студентство пішло в рішучий наступ і звернулося по офіційний дозвіл на прилюдне святкування XX. роковин проголошення дня української незалежності, з покладанням вінків перед пам'ятником Невідомого Воюя та фашистських мучеників. Іхні заходи були успішні. Дозвіл дано, але він прийшов кілька днів перед 22 січня, і тому свято відбулося тиждень пізніше, 29 січня, в день Кругу.

Це був великий день для римської колонії. Гуф (цебто італійські студенти, організовані при фашистській партії) віддав для свята прегарну салью й кімнати клубу секції чужинських студентів. На головній стіні салі, вкритої італійськими й українськими національними барвами, над портретами Мусоліні й Петлюри, повішено нашого великого позоложеного тризуба.

В сусідніх кімнатах по столах розкладено цілу бібліотеку українознавства: на одному столі все, що видано українською мовою кращого з друкарської й зверхньої точки погляду — три томи Загальної Української Енциклопедії, Атлас Кубійовича, гарно опрацьовані "Історія України" й "Історія Українського Війська" вид. Тиктора, "Мистецтво" Щербаківського, видання пражської студії. Новий спітаний "Червоної Калини", "Золоті Ворота" Українського Стрілцтва і т. і. На другому столі було зібране все, що тільки можна було знайти, виданого чужими мовами про Україну. Я мав нагоду пізніше ствердити, що ті столи мали великий успіх і коло них завжди була купа народу, що з цікавістю приглядалася до книжок та робила собі виписки, нотуючи головні назви книжок та їх видавців.

Офіційна частина свята почалася в третій годині, коли наші студенти, в супроводі офіційної делегації (коло двадцятьох чоловік) італійського студентства поклали вінки перед могилою Невідомого Воюя.

Повільно й урочисто підносились похід широкими й численними сходами на Вітар Батиквіччини, і мають наші жовто-блакитні бинди по вітру. Вінок несуть два високі стрункі юнаки, за ними просяють інші, вишуквані по три, потім — таксамо по три — італійські студенти в фашистських одностроях. Вартові коло могили стоять на "струнко", віддають пошану своїми рушницями і намагаються зрозуміти, що то за нація має такі гарні національні барви... Небо захмарилось, починає поволі накрапати, але від блакити наших бинд на душі стає соняшно.

В шестій годині почалося свято в саялах Гуфу. Народу прийшло більше, ніж хто сподівався. Нікого не забракло з української громади, та всеж велику більшість складали чужинці. Перший промовляв представник італійського студентства, п. Фабрі, що передав українському студентству найкращі побажання від віцесекретаря партії, Меносомі, що на йому лежать усі студентські справи. Вже від перших слів італійського представника, який вивав в українському студентстві представників незалежної української нації, котра, хоч і не має ще своєї держави, то буде її мати, — на салі запанував урочистий настрій. Фабрі згадав про студентство, що саме цього дня двадцять років тому полягло під Крутами, боронячи незалежність і суверенність українського народу, і порівняв їх героїзм з героїзмом перших мучеників італійського відродження. Потім читав відповідно зготовлений реферат д-р Турчанович, описав звичайно натхнено говорив наш давній приятель, бувший депутат Інсабато, якого промову варто видрукувати цілу в перекладі українською мовою. Потім говорив д-р Траверзо про духову спорідненість між італійцями й українцями, і нарешті й автор цих рядків сказав кілька слів від Української Громади. Відчитано привіт від литовського студентства та тексти телеграм до Мусоліні, секретаря партії Стараче та міністра справ закордонних, Чано. В усіх цих телеграмах підкреслювалося, що українське студентство ніколи не залишить боротьби за здобуття втраченої незалежності. Про це все можна буде прочитати в офіційному комюнікаті українського студентства.

Треба зазначити, що свято, завдяки виступам таких досвідчених і талановитих промовців, як Фабрі й Інсабато, проходило весь час у дуже високому тоні, і маю певність, що воно зробило велике й глибоке враження як на українців так і на чужинців.

Для нас же, українців, це перше прилюдне українське свято в Римі має особливе значіння: воно цілком недовольно засвідчує про ті симпатії до нашої справи в Італії, що про них загал раніше міг тільки догадуватись...

Евген Онацький, Рим.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.

Ньюарк, Н. Дж. — До збірки на ювілею в п. Підлуської додати: Катерина Ковальчук \$1.

Люблин, Віс. — До проголошеної коляди додати по \$1: В. Устияновський, Марія Костик, М. Худиння, Розалія Которинська. Має бути: Д. К. Проць, К. Кравчук.

**ЩО ПИШУТЬ ПРО ПРОПАМ'ЯТНУ
КНИГУ У. Н. СОЮЗУ**

ГОЛОС З КАНАДИ.

Журналіст і письменник МИХАЙЛО ПЕТРОВСЬКИЙ, з Торонто, Онтаріо, редактор журналу THE NEW CANADIANS, пише:

"Дякую за ласкаву пам'ять і за висилку такої цінної книжки як „Пропам'ятна Книга У. Н. Союзу". Ця Книга зробила на мене величезне враження. Це наша Заморська Енциклопедія! Надсилаючи пізніше огляд „Пропам'ятної Книги" для передруку в „Свободі", пише п. Петрівський іще так:

"Не знаю, чи вдалось, як бажалося виконати. Як тільки я взявся до діла, побачив, що це вимагає більшого чоловіка ніж я, та що треба в часописі більше місця ніж на один допис, щоб можна було належно оцінити Ювілейну Книгу. Та все, що я написав про неї, написав без перебільшення, а по ширості, так, як вона мені виглядає.

"Ви повинні помістити мій допис у „Свободі", щоб деякі люди, що не вміють такої праці оцінити, побачили, що думають про Пропам'ятну Книгу однини, що є безінтересові в тій справі".

ВОЛОДАР ЯПОНІЇ

Віденський тижневик „7 Tage-Blatt des Telegraph" приніс у своїй числі з 2. лютого ч. р. п. з. „Цісар Гірогіто" цікаву статтю про теперішнього володаря Японії, яку я оцим подаю читачам „Свободи" українською мовою. Автор її пише: Доля Східної Азії і п'ятсот мільйонів людей її населення залежить нині від чоловіка, що між усіма володарями світу є найбільш мовчазний і найменший ростом. Це цісар Японії, Гірогіто, якого окованому одобренью підлягають усі рішення японського уряду відносно закордонної політики і таксамо всі стратегічні плани японської армії. Ця людина має сьогодні тридцять шість років і висока ледви півтора метра.

Це один з найбільш самотніх людей на світі, Він живе майже в герметичній відокремленні, причім його, сказати б, позаслужбове життя є доволі собі просте. Гірогіто ходить залюбки в темно-синім одязі, модного лондонського крою. Встає в шестій годині ранку і разом з своєю дружиною сідає до снідання, що складається з вісяного клейцю, шинки, яєць, припиканого хліба й оранжادی. Описав цісарська пара навідується — як годиться добрим батькам — до дітей, з якими вона кілька хвилин забавляється, після чого цісар Гірогіто читає щоденну пресу. В одинадцятій годині рано він приймає когось із визначних професорів університету, інформуючись про найновіші здобутки наук. Притім треба зазначити, що хоч цісар Гірогіто цікавиться незвичайно історією, політикою та соціологією, то найбільш уваги присвячує він дослідом у ділянці біології, і отак улюбленою ним світлиною знімка показує нам його при мікрофоні у власній лабораторії.

Перед обідом Гірогіто кладесться на чверть години спати, після чого цісарська пара обідає. На страву складаються спеціальні англійської кухні, причім на першій місці стоїть улюблена цісарем волова печеня з картоплями. Правда, якщо цісар бере участь у прилюдних бенкетах, то він їсть і японські страви, але приватно, в себе вдома, він дає першестово кухні англійській. А після короткого відпочинку по обіді цісар відвідує свою приватну голфову площу, хоч великим майстром цього спорту він не є, таксамо, як не надто славний з нього і вершник.

Отак аж пізно пополудні починаються важні авдієнції та політичні наради, а ввечері мікадо присвячує свій час питанням свого приватного господарства. З цього погляду треба сказати, що японський цісар найбагатший володар світу, який, навіть коли не читав його дуже високої цінної лісти, має змогу розпоряджуватись великанськими доходами. Його посідості займають цілі мільйони моргів найкращого поля, якого вартість обчислюють на 65 мільйонів фунтів стерлінгів. А крім безміру піль, лісів і копалень Гірогіто ще і власником безліч акцій, між іншим акцій великих корабельних і готельних підприємств, яких вартість обчислюють на мільярд шілінгів, тоді, коли сама обстановка в його палатах репрезентує вартість 200 мільйонів шілінгів.

Але для японців мікадо це не тільки один з наймогутніших і найбагатших володарів і не лиш володар Ніпону, але й олицетворене божество, що в його особі виявилось людям тут на землі. Отак усяди там, де являється мікадо, не сміє ніхто стояти вище нього: люди на вулицях стають безколючими рядами навколішки, а ті, що в той мент були на по-

верхах домів, збігають що сили на партер, або просто на вулицю, щоб, Боже борони, не бути вище ніж „син неба". І де лиш його повозка переїде, там очі всіх потуплюються на знак покори в землю. Отимто й не диво, що тому кілька років викликала незвичайну сенсацію історія з одним робітником, що, рішившись на сидячий страйк, сидів собі на височенній фабричній комині і, наперекір усім загрозам поліції, ані не гадав зійти на землю. Але як тільки подано йому до відома, що за кілька хвилин переїзджатиме в найближчій околиці тієї фабрики мікадо, то той, уже на смерть готовий чоловік, не сказавши ні слова, зліз з комини і з пошаною клякнув на вулиці в ряді інших.

Бо зрештою всякі прогріхи відносно релігійного почитання мікада карають просто смертю. Отак у 1934 р. один вищий офіцер поліції поповнив гаракірі тому, що попровадив цісарський почот такою вулицею, яка не була передбачена в програмі свята. Крім того тодішній президент міністрів оправдувався в імені всього уряду в спосіб, який його страшенно упокорював, а міністер внутрішніх справ та всі вищі урядовці, що були наставниками самогубця, подалися до димісії. Як правдивий факт подають теж те, що один японський жовір поповнив гаракірі тому, що згубив свій багнет, бо як предмет військового озброєння жовірський штик це — за розумінням японців — частина приватного майна володаря. І таксамо й один японський залізничник поповнив гаракірі тому, що спричинив опізнення цісарського поїзду на дві хвилини, а з ним і один із шоферів мікада, якому трапилась біда з пневматиком.

З другоїж сторони всяка критика, звернена проти особи цісара, або хочби тільки проти членів цісарської родини, це в Японії щось немислиме і неможливе. Імя мікада святе і тому навіть дуже рідко вимовляється; а якщо друкують його в газетах, то тільки великими буквами. І навіть найвищі достойники не підводять ніколи очей до мікада, бо, як оповідав напри. один з найвищих достойників цісарського почоту, він служить уже довгі десятиліття мікадові, але обличчя його він не бачив іще ані разу. Колись мікадо занедужав, то двірський лікар вибирав на руки цілком нові шовкові рукавички, якщо має прослідити живчик володаря. А вже про щось таке, як намірений проти цісара, тому кілька літ, замах, у Японії взагалі не говориться: ніхтож не хоче згадувати чогось „такого ганебного", як той порив. Адже батько замаховця, що був послом до парламенту, відкрісав свого мандату і наказав і своїй донці покинути дім її чоловіка тому, щоб через сором одної рідні, не осоромилась ганьбою і друга. А всі своїя замаховця покинули Японію і живуть від того часу на добровільній засланині.

Відомо теж, що історія Японії ділиться на „епохи", яким надають імена кожноточасні володарі. Отимто коли Гірогіто тому років дванадцять унаслідок престолу по батькові, цісареві Йосігіто, що вмер у божестві, то і він надав імя епохи, яку саме, довелось йому розпочати. А це імя звучить: „Держава Шова". Імяна, що дається точно перекласти, бо слово „Шова" значить „Променистий мир".

З німецького переклав
д-р Остап Грицай.

Гнат Крашанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(29)

Про татар, яких Марко вчора бачив, сотник вже знав, бо Марко розказав був йому про них. Мамі і Марині не казали нічого, щоб їх не трівожили. Хоч татари були в околиці, то вони не кінче були небезпечні. Саме тому, що сотник знав про цих татар, він рішився взяти козацький конвой.

Заява сотника не всмак була Кіндісові.

— Десять козаків! — промовив. — Це вже добра купка. Буває, що тупіть стільки коней може притягнути якесь лихо. На що їх брати?

— То може таки є чого бо-ястися? — спитала сотничкова.

— Це ні. Ані трохи. Всеж таки бувають волокити. В таких сторонах, як наша, найбезпечніші є малі товариства.

— Десять козаків, то ще не таке телике товариство, — сказав сотник і тим закінчив розмову.

Марко ще нині вибрав десять козаків. Призначив для них найліпші коні, дав найліпшу зброю і багато амуніції. Отець Жук заявив, що вдома не лишилось і також вибрав собі коня, випросив

для себе зброю. На другу днину рано товариство виїхало з замку.

Кіндіс крутився жваво, веселий був. Іхав коло візка і сотничкові та його дружині оповідав про різні пригоди в цих сторонах, про які чув і які будуть би сам пережив. Здобув їх нинішнього шляху кожний клаптик землі мав на собі записану якусь криваву пригороду. Слухаючи його оповідань, всі неначе дивувалися, що нині тут такий спокій, така тишина, і що перед ними спід землі не виривають татарів.

Чим глибше відїздили в горах, тим вище підіймалися стіни горбів, тим стрімкіші ставали їх стіни, тим старшими були покриті лісами. Кіндіс показував запалі в землі граничні хрести і заруби на старих дубах.

Іхали поволі і спокійно майже до полудня. Сонце, що тепер підкотилося високо, кидало згорі проміння в ті лісові закутчини, які решту днини стояли в сутні. В ярах деколи завівав на них холод долин, то знов пішла тепла струя розігрітого воздуха.

Коні вже добре були утомлені, коли віхали в долину між горами. На краю лісу побачили дві могили. Одна була трохи не така, як ті, попри котрі досі їхали. Була оперезана неначе зеленим перстем. То колишній, навкруги могили устпаний вал, котрий згодом осів.

— Коні вже утомлені й очевидно голодні, — промовив Кіндіс до сотника. — Може прикажете тут короткий попас? Кого он тої могили.

— Худоба мусить відпочити, — сказав сотник і крикнув: — Гей, Марку! Попас коло тої могили!

Саме в тій хвилі Марко і Солоняк вже були під могилою. Зупинили свої коні і дожидали приходу решти товариства. Обі могили були порослі. Вітки дерев до положини заслонювали їх. За деревами була гуща кущів тернини, дерев'як, свербігуза, ожин. Зелено долину прорізував потік, оперізували її гарні горби. Іншої дороги, як та, котрою надїхало товариство, не видно було. Панувала мертвецька тишина. Товариство надїхало. Сотничкова і Марина зійшли з візка. Сотник щодлиш злізав, бо його нога не позволяла йому брикати по парубочьки. З коня скочив отець Жук, козаки також зачали зсуватися з кульбак. Мар-

ко ще сидів на коні. Роззирався, щоб знайти догідне місце на спочинку. Серед тої глухої тишини почув неначе далеке іржання коней. Коли би був глянув на Кіндіса, був би побачив, що він поблід. Марко шепнув до Солоняка, що стояв коло нього, ще також на коні:

— Всі до коней і до зброї! Обступити нас!

Солоняк шепнув цей при-

каз найближчому козакові, цей другому, другий третьому... Коли Кіндіс побачив, що козаки, котрі вже скочили були з коней, назад всідають, крикнув до них:

— Тепер попас і відпочинок! Позлізайте з коней, попустіть попруги і пустіть на пашу. Самі киньте зброю і відпочивайте!

(Дальше буде).

З ДНЯ

ШКОЛА ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ.

Заходами ньюйорського департаменту виховання відбуватимуться при ньюйорській академії медицини виклади для вчителів, щоб вони могли краще розуміти учеників. Бо добрий учитель є не тільки той, що знає багато, але в першій мірі той, що те, що знає, вміє іншому зашпелити. Яка користь зовнішнього вчителя, коли він його не вміє передати іншому, коли він не розуміє душі свого ученика, коли не старається відгадати його настроїв? Кожна наука ввійде в голову шойно тоді, коли ця голова до того належно підготована. Без підготовки розумні слова пройду мимого голови і не застрягнуть у мізку. А навчання вчителя буде нагадувати сіяння зерна в незорану землю.

ТРЕБА ДОСЛІДЖУВАТИ ДУШУ ДИТИНИ.

Нераз старшим здається, що кількісний хлопчик чи дівчинка, які сидять собі десь у кутку в той час, коли старші говорять про важні справи, не розуміють нічого з того, що старші говорять, і духом цілком непричетні до їхньої розмови. Та це помилка. Вже кількісний дитина є дуже схильна перейматися думками і настроями старших, і часто так буває, що та дитина, що сидить собі тихенько в кутку, немов би її і не було в хаті, фактично переживає все те, що старші говорять, сильніше від них самих. Її молоденська душа й у неї не переладовані переживаннями і досвідом. Діти легко переймаються настроями старших і часто кількісними вони переживають ті речі, про які старші говорили, хоч старші вже самі про ті речі забули.

РОЗМОВИ СТАРИХ.

Скільки то разів буває таке, і то майже в кожній родині, що батько й мати говорять про важкі справи, говорять про брак грошей, брак праці й журяться притім, що буде далі. Мала дитина все це слухає; і хай ніхто не дурить себе, що та дитина з цього нічого не зрозуміла. Не тільки, що зрозуміла, але навіть сама зробила в своїй серці певні етичні висновки й рішення. Хоч вона маленька, то в її серці вже потворилися рішення, що коли вона виросте, то буде так або так поступати, вибере собі відмінний фах від того, що має батько, або поставив собі певну особисту справність і витривалість поборювати ті перешкоди, яких батько не міг побороти. Нераз дитина вже замалку задумує стати на шлях хитрощів, на шлях підступності і скорого здобуття успіхів, що часто доводить до злочину.

ТОМУ ТРЕБА ВВАЖАТИ.

Тому треба все вважати, що говориться в присутності дітей, бо, як сказано, вони жадібно ловлять кожне слово, що його скаже дорослий чоловік, а передісмі вони звертають велику увагу на моральні висновки старших.

Нераз так буває, що діти чесніші і порядніші родичів стали злочинцями. Чому? На це може скластися багато причин, але буває і таке, що родичі, хоч самі по собі чесні і не скривдили ділом нікого, то в своїх словних виразах були необережні й при малих дітях нераз говорили: „А, не варт бути чесним. За чесноту і доброту платять каменем. Обманом інших, що тільки властяться. Здобудь гроші, а люди тобі легко простять усі твої попередні злочини і покланяться тобі, бо ти маєш гроші“. Такі і їм подібні речі можна часто почути з уст на-

віль найпоряднішої людини, яка фактично ніколи так у житті не поступала, як говорить. Але малі діти беруть це поважно і в своїх серцях уже тоді постановляють, що будуть поступати так, як говорять їх родичі.

ЧУТТЄВИЙ БІК ДИТИНИ.

Діти переймаються не тільки моральною наукою старших, яка має потім великий вплив на їх характер, але також переймаються дуже настроями родичів, їх почуваннями і душевними переживаннями.

Коли батько накричить на маму й мама засумується, то той сум також уділяється дитині. Вона починає міркувати, по котрій стороні стають: по батьковій, чи по материній. Коли вона однаково любить обох, то тим тяжче їй рішитися, тим більше болю завдає їй цей конфлікт, тим тяжче він відбивається на її настрою.

ЗАВДАННЯ ВЧИТЕЛІВ ЦЕ СТУДІЮВАТИ.

Завдання учителів є студіювати ці дитячі настрої, які дитина приносить уже з дому до школи, й по змозі старатися допомогти дитині їх розв'язувати. Бо шойно на упорядкованих почуваннях дитини, на оброблених духових грунті, можна сіяти зерно науки з надією, що воно колись дасть оwoч.

Крім чисто духових питань, з якими зустрічається дитина, завданням учителів і вчителю є також привертати до кожної дитини, чи часом вона не має якихось фізичних недомогань, себто, чи не є короткозора, або недочуває, або може сидить невідповідно і через те ушкоджує собі слух, легені, серце, зір.

Завданням учителів і вчителів є наглядати за тим, чим займаються діти, а цілком певно вони тим охороняють своїх дітей від багатьох прикостей.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВРАЖІННЯ З КОНЦЕРТУ.

Довелося мені бути недавно в Нью Йорку. Ось ту нагоду використав я між іншим і на те, щоб бути на концерті молоді, або точніше, на концерті колядок і щедрівок, що його введено під проводом нашого композитора М. Гайворонського й молодого диригента п. Марусевича. Бачив я там великий гурт нашої молоді на сцені. Одні співали в хорі, а другі грали в оркестрі. Той гурт представлявся надзвичайно мило. Особливо подобалося мені, що разом з хором і оркестром „виступала“ також публіка. А під тим розумію те, що як грали і співали колядки і щедрівки на сцені, то вівано і публіку до співу. Дуже це радувало старе покоління. І тому належить велике признание тій молоді, що так вірно служить нашій ідеї, що шанує і любить нашу пісню і нашу звичаї. Зокрема треба дати признание за працю п. Гайворонському і молодому диригенту п. Марусевичеві. Дай, Боже, щоб такі виступи можна було бачити не тільки в Нью Йорку, але по всіх наших громадах. Бо вони скріплюють наше життя і притягують до нас нашу молодість.

Т. Малігловка,
Когорз, Н. Й.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. О., Мікіз Ракс, Па. — Ми пропустили ймена поданих Вами колядачків, бо було аж 37 імен, то годі було друкувати.

РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ ЄПІСКОП В УКРАЇНСЬКІЙ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ.

Отсю ілюстрацію з відвідин римо-католицького єпископа, о. Йосифа Шрембса, в українській католицькій церкві св. Петра й Павла в Клівленді помістив католицький орган THE CATHOLIC BULLETIN. Єпископа видно на праві; при центральній вітарі о. В. Меренків, парох церкви. Газета додала до ілюстрації пояснення про грецький обряд, про іконостас і відправу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНГСТАВН, О.

Вистава „Ой, не ходи, Грицю“ з „Вечерницями“.

Ще ніколи не бачила велика українська сая при вул. Рейн стільки людей під своїм дахом, як у неділю, 6. лютого, ц. р. Коло шістьсот йонгставнських і околичних громадян, а навіть з далекого Клівленду, Шерону, Пітсбурга, Нью Кеса і інших місцевостей, ледве змістилися в селі. Зійшлися вони на велике свято, бо хотіли побачити нашу, повну традицій штуку „Ой, не ходи, Грицю“ М. Старицького і славні „Вечерниці“ Ніщинського. Тай не завелися. Співацько-драматичний кружок „Бандурист“ української православної парохії і громади зот Стілону під умілою управою о. Степана Мусійчука вивів цю штуку преславно.

Нема місяця і слів для критичних завваг поодиноких голівніших роль штуки, але так годиться підкреслити, що деякі ролі вийшли артистично. Тай не диво. Бо ролю Марусі відіграла пані Мирослава Мусійчук, знана з виступів у цій ролі й інших роль ще з Шікаго, Бофало, Пасейку й інших міст. Несподіванку присутнім зробив і Василь Сильчак у ролі Хоми, яку він віддав влучно і зрозуміло. Він наче вродився до цієї ролі. Ще більшу несподіванку зробив Стефан Замішак у ролі веселого парубка Дмитра, що розвеселив присутніх диригентурою пісні „На городі калинонька“. І інші ролі, як: П. Куриляк (Гриць), Оля Мусійчук (Галина), Р. Лінінська (Дарина), Л. Сенчишак (Потан), А. Куриляк (Степанида і баба ворожка), Ю. Проць (Вустя), Т. Колонський (Охрим), А. Пашович (парубок) і С. Лопушанська (дівчина) вийшли бездоганно. Та головню пописався гурт хору. Деякі точки були такі живі і блискучі, що публіка не могла здержатися від довгих оплесків.

Відкрив виставу вступним словом предс. парохії, Н. Лопушанський, а англійською мовою Дмитро Федина, бо було тут багато чужинців: адвокатів, лікарів та знахирів переловців. На закінчення предсидник представив усім управителя та диригента і режисера штуки, о. Мусійчука, якому публіка зробила велику овацію за його невипущу працю і провід у громад. Він у відповідь сказав, що не йому по-ляка належить, а цій чесній молоді й учасникам штуки за їх посвату для нашої української немирущої штуки, пісні

і культури. Таксамо висказав свою подяку всім і присутній гості з Пітсбурга, о. Й. Желехівський. Всі прийняли ці подяки до відома і погодилися з тим, що парохія має провідника, що веде людей до поступу на полі національним та що в громад. нема фанатизму, ворожнечі, процесів і понижуючого наше ім'я поганого поведіння, а є обдумана і корисна праця. Доказом цього була оця вистава, були оці виховані і вивчені молоді дівчата й хлопці, оця наша мова, наш цвіт український, що вміє славу України шанувати і підносити, як є кому й до цього дорого вказати. А тільки така поступова, культурна праця допомагає в боротьбі за долю, волю і славу України.

Теодор Сенедяк.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Річний бенкет.

В суботу, 29 січня ц. р., т-во „Українська Молодецька Ліга“ влаштувала в готелі Барнес шостий річний бенкет, на котрий запросила як головних бесідників посадики міста А. Картера і соймового посла п. С. Ярему з Нью Йорку. До комітету бенкету входили: Марійка Бабяк, Ірина Болак, Ц. Куницька, Степанія Грицай і Оля Зюбровська. Гостей пригостила Павлина Мокра, як „гостимістрес“.

О. М. Лисяк по молитві забрав слово і просив молодість, щоб кріпко держалася віри батьків і рівночасно перебирала всі культурні традиції українського народу та вкладала їх у спільну американську цивілізацію. Панна Оля Зюбровська, вчителька публічної школи, перейшла історію т-ва й закликала молодість, щоб плекала українське народне мистецтво, таке як вишивки, танці, пісня й т. п., та з тим мистецтвом запізнавала американську суспільність.

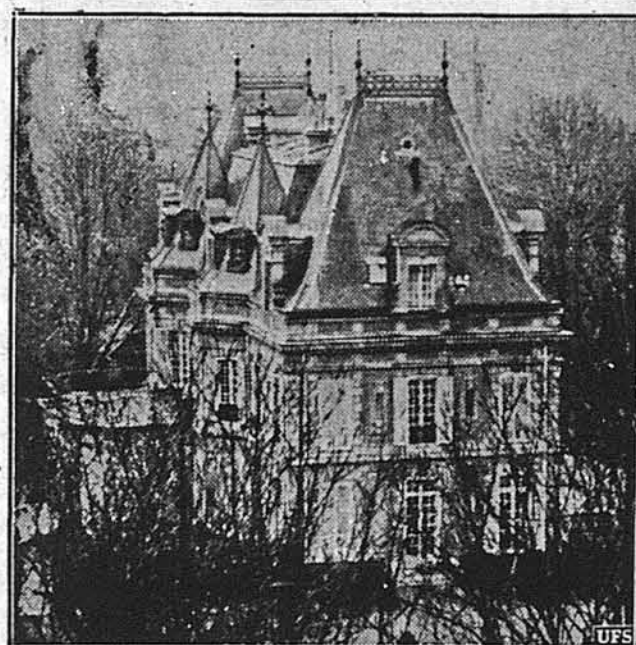
Посадник А. Картер говорив, що радий, що має нагоду знайти в оточенні українців і познайомитися з ними посередньо з їхнім життям. Він казав, що тепер він чимраз більше чує про українців і їх змагання, та притім додав, що коли українці хочуть добути признание, то мусять організуватися і мати силу. Посол С. Ярема закликав молодість, щоб вона горнула до своїх організацій, бо коли піде до чужих, то може зазнати розчарування. Говорив також, що молодість повинна старатися здобути цільні становища в американському житті. Бесідники назагал закликали молодість, щоб вона не цуралася свого, а навпаки, щоб горнула до свого „я“ і щоб шанувала культурно-народні

традиції. Тому, що Україна, яка є багата дечого навчає нашу молодість, а передісмі навчати шанувати свою власну національність.

Гість.

Недобре прочуття.

— Мій тато — оповідає Степанко своєму товаришеві — купив собі нову штучну шкуру. — А що зробить з старою? — Певно дасть її переробити для мене...

ЯК ЛЮДИ ЖИВУТЬ НА ВИГНАННІ.

Це Шато (замок) де ля Мейе, недалеко від міста Версаю у Франції, котрий наняли на шість місяців князь і княгиня Віндсори. Як відомо, князь Віндсор це бувший король Англії Едвард, що зрікся престолу для любови до жінки. Власником замку є пані Дюлоу, американка, замужня за французьким сенатором. Князь спровадився вже до замку з своєю службою й цілим вагоном клунків. Каже, що це його перше постійне мешкання на вигнанні.

200,000 РЕКОРДІВ

УКРАЇНСЬКОГО ВЕСІЛЛЯ П. ГУМЕНЮКА РОЗІЙШЛОСЬ, бо П. Гуменюк відіграв. Бо П. Гуменюк знає народні пісні і танці.

Тепер П. Гуменюк видав свої ноти (танці) на Оркестру, бо тисячі людей просили його видати.

ПЕРШИЙ АЛЬБУМ УКР. ТАНЦІВ ГУМЕНЮКА на скрипку \$ 50
НА П'ЯНО АБО ГАРМОНІЮ 1.00
НА ЦІЛУ ОРКЕСТРУ (22 Танці) 4.50

Всі музиканти і любителі правдивих українських танців купуйте до грання ноти Гуменюка. Пишіть: 35-8

SURMA. 317 EAST 14th STREET. NEW YORK.

БЕЗПЕРЕЧНО ТАК!

Наша репутація про посмертну обслугу найкращої якості є загальною відомою; що наші послуги можна дістати за дуже скромну суму — це вже менше знане.

Поправді, то наші ціни є незвичайно помірковані; все такі, на які стати кождо родину, котра до нас навідується.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

СВЯТО ЕСКАЛЯДИ В ЖЕНЕВІ

Французьке слово „ескаляд“ походить від латинського „скале“, драбина і значить у військовій словарі — наступ на мур. Женецька історія небагата великими воєнними подвигами і тому світлями золотими буквами записана в ній оборона міста проти наступу війська князя Савої, що в морозливу ніч 11. грудня 1602. р. намагало вдертися до сонної Женеви, приставивши драбини до високого мур. Цей мур, п'ятнадцять метрів заввишки, якого частини стоять ще й тепер гармонійно до загальної структури міста, робив разом з озером та Реною здобуття Женеви майже неможливим, чим теж можна пояснити у великій мірі вікову незалежність цієї малої республіки. Саваойці сподівалися дістатися до міста несподівано, уклавши відповідний план з одним зрадницьким женецьким урядовцем. Цей план ударемнила стара жінка, якій не спалося цієї ночі. Вона помітила ворожих воєників, що намагалися влізти на мур, кинула на голову їх старшин важкий казан з гарячим варевом та заармувала вартових, які спромоглися скинути драбини разом з воєниками над оліну. Всі дальші зусилля саваойців здобути місто були даремні. Ранком скінчився бій перемогою женецьких. Вдячні нападкам не забули чуйної „дам Роайом“ і її історичного казана. Вітрини всіх цукорень Женеви повні того дня чоколадових казанів, прикрашених гербом Женеви, які женецькі дарують один одному.

День 11. грудня зробився для женецьких історичним святом, яке вони святкують дуже гучно й урочисто. На вулицях поважного міста реформації дозволено цього вечора маскарада, в якій молоді і діти беруть живу участь. Свято починається походом, у якому беруть участь члени ріжних патріотичних організацій в одягах та зброї дотичної доби, представляючи військових і цивільних достойників та воєників, що боронили Женеву проти саваойців. На переді йде на конях у лицарських одягах голова міста та міська рада, потім поважно йде голова колегії Теодор де Без, в супроводі регентів та учеників „дам Роайом“ з історичним казаном, військові з розбитими драбинами саваойців на возах, гармати, вершники з смоло-скипами, поміж рядами веселої юрби. Похід спинається кілька разів, щоб відчитати традиційну прокламацію, яка говорить про перемогу, про волю народу, про любов до батьківщини. Похід кінчиться співом патріотичних пісень докола великого вогню на площі. Після того починається справжня забава женецької молоді. Вулиці заповнені так, що рух трамваїв та авт спинається на кілька годин. Групи більше, чи менше до-тепних масок, хлопці, перебрані за жінок і дівчата, перебрані за хлопців, вганяють по вулицях у супроводі найбільш дикунської музики. Центр забав на великій площі Плен-Пале коло карузель, гоїданок, всякого роду буд та інших механічних улаждень модерного ярмарку. Ніч кінчиться по кавярнях, ресторанах та баялах на веселій забаві.

Але ніч „ескаляди“ минає... З вулиць знімають всі останки нічних забав і Женева прибирає знову свій звичайний вигляд, прекрасної перлини Леману, надхнена ідеями суворі реформації.

Р. Шульгин.

Елегантний пан заїздить ав-том перед нічний бар і каже до шофера:

— Степане, приїдете тут по мене в п'ятій годині. Буду лежати під третім столиком на-право.

